

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัย
ฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน
จังหวัดเชียงราย

Policy Recommendations for the Administration of the Civil Defense
Volunteer Center under Si Don Moon Sub-District Administrative
Organization, Chiang Saen District, Chiang Rai Province

ขวัญชัย นาจันทร์*

Kwanchai Nachan

นวลนภา จุลสุทธิ**

Nualnapa Chullasutti

ประยูร อิมิวัตร์***

Prayoon Imiwat

(Received: 12 November 2024; Revised: 28 November 2024; Accepted: 1 July 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์
อพพร. องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย 2) จัดทำ
ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์ อพพร. องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล

* นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานภาครัฐ, คณะรัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Graduate Student, Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Political
Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Corresponding Author Email:
668970012@crru.ac.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Asst. Prof., Ph.D., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Email:
nualnapa.chull@gmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Assoc. Prof., DPA, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Email:
prayoon6318@gmail.com

อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล จำนวน 87 คน ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการศึกษาเชิงคุณภาพ ถูกคัดเลือกมาแบบเฉพาะเจาะจง จากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล หัวหน้าฝ่ายแบบแผนและอำนวยการ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์อพพร. เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อพพร. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนประชาชน จำนวน 9 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์ อพพร. องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์ อพพร. องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน พบว่า ควรจัดหา อพพร. ในอัตราร้อยละ 2 ของจำนวนประชากร และจัดอบรมพัฒนาศักยภาพ อพพร.อย่างต่อเนื่อง ด้านการปฏิบัติตามแผน พบว่าควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมการป้องกันภัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดภัยให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน พบว่า ควรมอบหมายบุคลากรปฏิบัติเป็นภารกิจประจำ สามารถปฏิบัติงานได้ทันที ด้านการปรับปรุงและพัฒนา พบว่า ควรให้มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียนเฉพาะกลุ่มปฏิบัติทันทีหลังเสร็จสิ้นภารกิจ (Hotwash) และควรมีการถอดบทเรียนในภาพรวมขององค์กรอีกครั้ง เมื่อภารกิจแล้วเสร็จทั้งหมด (AAR)

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย, การบริหารงานศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน, องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล, จังหวัดเชียงราย

Abstract

The objectives of this study were: 1) to examine the problems and obstacles in the administration of the Civil Defense Volunteer Center under Si Don Moon Subdistrict Administrative Organization, Chiang Saen District, Chiang Rai Province; and 2) to develop policy recommendations for the management of the Civil Defense Volunteer Center under the Si Don Moon Subdistrict Administrative

Organization, Chiang Saen District, Chiang Rai Province. For the first objective, a quantitative research method was employed. The population, selected through purposive sampling, consisted of 87 personnel. The data were analyzed for frequency, percentage, mean, and standard deviation. and a qualitative research method was used. Nine key informants were selected through purposive sampling including executives of the Si Don Moon Subdistrict Administrative Organization, heads of planning and administration from the Chiang Rai Provincial Disaster Prevention and Mitigation Office, assistant directors of the Civil Defense Volunteer Center, center staff, civil defense volunteers, village heads, and community representatives. The data were collected through focus group discussions.

The results of the study found that 1) problems and obstacles in the administration of the Civil Defense Volunteer Center, Sri Don Moon Subdistrict Administrative Organization, Chiang Saen District, Chiang Rai Province the overall picture is at a moderate level. 2) Policy proposals for the administration of the Civil Defense Volunteer Center, Sri Don Muang Subdistrict Administrative Organization, Chiang Saen District, Chiang Rai Province. In terms of operational planning, it was found that should provide 2 percent of the population with volunteers and organize continuous training to develop volunteers. In terms of implementing the plan, it was found that should prioritize training in various forms of disaster prevention to continuously reduce the risk of disasters for the public. In terms of inspection or assessment, it was found that should assign personnel to perform routine tasks as a cycle to check readiness, prepare tools, equipment, and devices for disaster prevention and relief so that they can be operated immediately, and practice regularly. In terms of improvement and development, it was found that when the disaster is over, there should be a meeting to debrief specific groups immediately after the mission is completed (Hotwash), and there

should be a debriefing of the overall organization again when the mission is completely completed (AAR).

Keywords: Policy Recommendations, Administration of the Civil Defense Volunteer Center, Si Don Moon Subdistrict Administrative Organization, Chiang Rai Province

1. บทนำ

โลกต้องเผชิญกับสาธารณภัยที่ท้าทายหลายอย่างไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภาวะ ฝนฟ้าอากาศแปรปรวน ระดับน้ำทะเลของโลกสูงขึ้น เกิดภาวะแล้งจัด พายุ หมุน การกัดเซาะชายฝั่งทะเล มหาอุทกภัย ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก โรคระบาด และ การเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ ไฟป่าและหมอกควัน เป็นต้น อาจเป็นสาธารณภัยที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน และมีแนวโน้ม มากขึ้นในอนาคต ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

สำหรับประเทศไทย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้รวบรวมสถิติสาธารณภัย ประเภทต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านการเกิดอุทกภัยใน พ.ศ.2565 มีพื้นที่ประสบอุทกภัยจำนวน 75 จังหวัด 37,473 หมู่บ้าน พื้นที่ทางการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 5,052,433 ไร่ ซึ่ง พื้นที่ประสบอุทกภัยเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ.2564 ที่มีพื้นที่ประสบอุทกภัยจำนวน 73 จังหวัด 29,099 หมู่บ้าน พื้นที่ทางการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 4,738,058 ไร่ และข้อมูลด้านการเกิด าวตภัยใน พ.ศ.2565 มีพื้นที่ประสบวาตภัยจำนวน 76 จังหวัด 15,065 หมู่บ้าน บ้านเสียหาย ทั้งหลังจำนวน 17,047 หลังบ้านเสียหายบางส่วน 76,523 หลัง ซึ่งความเสียหายจากวาตภัย เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ.2564 ที่มีพื้นที่ประสบวาตภัยจำนวน 76 จังหวัด 15,994 หมู่บ้าน บ้าน เสียหายทั้งหลังจำนวน 8,062 หลังบ้านเสียหายบางส่วน 70,896 หลัง (กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย, 2566)

สถานการณ์สาธารณภัยของจังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธาณภัยจังหวัดเชียงราย ได้รวบรวมสถิติสาธารณภัยที่เกิดขึ้นมีดังนี้ สถิติการเกิดอุทกภัยใน พ.ศ.2564 เกิดขึ้นจำนวน 40 ครั้ง พื้นที่ประสบอุทกภัยจำนวน 15 อำเภอ 498 หมู่บ้าน 72 ตำบล ซึ่งพื้นที่ประสบอุทกภัยเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ.2563 ที่เกิดอุทกภัยจำนวน 4 ครั้ง มีพื้นที่ ประสบอุทกภัยจำนวน 12 อำเภอ 274 หมู่บ้าน 40 ตำบล และข้อมูลด้านการเกิดวาตภัยใน พ.ศ.2564 เกิดวาตภัยจำนวน 33 ครั้งมีพื้นที่ประสบวาตภัยจำนวน 13 อำเภอ 154 หมู่บ้าน 35 ตำบล ซึ่งความเสียหายจากวาตภัยเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ.2563 ที่เกิดวาตภัยจำนวน 17 ครั้ง มีพื้นที่ ประสบวาตภัยจำนวน 13 อำเภอ (สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย, 2564, น.77)

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูลได้รวบรวมสถิติการเกิดภัย ที่เกิดขึ้นประเภทต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ.2561 - พ.ศ.2564 ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล, 2565, น. 8-10)

1) สถิติการเกิดอุทกภัยเกิดขึ้นจำนวน 17 ครั้ง พื้นที่ประสบอุทกภัย จำนวน 11 หมู่บ้านผู้ประสบภัย 91 ครัวเรือน มูลค่าความเสียหาย 138,197 บาท

2) สถิติการเกิดวาตภัยเกิดขึ้น จำนวน 21 ครั้ง พื้นที่ประสบวาตภัย จำนวน 13 หมู่บ้านบ้านเสียหายทั้งหลัง 3 หลัง บ้านเสียหายบางส่วน 375 หลัง มูลค่าความเสียหาย 216,218 บาท

3) สถิติการเกิดภัยแล้งเกิดขึ้นจำนวน 6 ครั้ง พื้นที่ประสบภัยแล้ง จำนวน 13 หมู่บ้าน 4,077 ครัวเรือน พื้นที่ทางการเกษตรเสียหาย 48,271 ไร่

ภาครัฐจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสาธารณภัยต่าง ๆ ตลอดเวลา รวมทั้งดำเนินการเพื่อลดปัจจัยที่สร้างความเสี่ยงหรือผลกระทบต่อสังคม อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ อปพร.เป็นอาสาสมัครภาคประชาชนที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จึงเป็นการช่วยลดความเสี่ยงเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัย โดยเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว การปฏิบัติงานจึงต้องมีความตื่นตัวในการเฝ้าระวังภัยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2566)

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้จัดตั้งศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขึ้น เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ปัจจุบันมีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 64 คน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพ อปพร. ทั่วประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายรวมให้มีสมาชิก อปพร. ไม่น้อยกว่า 1 ล้านคน ในปี พ.ศ.2549 หรือเป้าหมายเฉพาะพื้นที่ให้แต่ละเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิกพร้อมปฏิบัติงาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของจำนวนประชากร (กระทรวงมหาดไทย ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลาง, 2549) ปัจจุบันสถิติจำนวนประชากรทางการทะเบียนราษฎรของตำบล

ศรีดอนมูล มีประชากรทั้งสิ้น 7,497 คน จะต้องมีส่วนร่วมปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 150 คน ดังนั้นศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล จึงประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการดำเนินการกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อีกทั้งยังขาดการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างสม่ำเสมอ จึงไม่สามารถปฏิบัติตามระบบบัญชาการเหตุการณ์ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล พ.ศ. 2564-2567 ในกรณีประสบภัยพิบัติในพื้นที่ได้ และยังพบว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านทรัพยากร เช่น งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่เพียงพอ ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีจำนวนเพียง 3 คน ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น ผู้มีความชำนาญด้านสารเคมี และวัตถุอันตราย ซึ่งเป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของไทยโดยทั่วไปที่การดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องความขาดแคลนทรัพยากรการบริหาร ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานทำให้ประชาชนในพื้นที่อาจได้รับความคุ้มครองดูแลที่ไม่ทั่วถึงและไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารรวมถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการปฏิบัติตนขณะเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ (จิรนนท์ พุทธา และจำลอง โพธิ์บุญ, 2561, น.33)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้ศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีความสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

3. ประโยชน์ของการวิจัย

3.1 การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ทราบว่าศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน อะไรบ้างเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

3.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนให้มีประสิทธิภาพ

3.3 ผลงานศึกษานี้สามารถเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดทำนโยบายการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งศึกษาปัญหา อุปสรรค และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย นำแนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพ PCDA ของ เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Edwards deming, 2004) ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติงาน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) และการปรับปรุงและพัฒนา (Act) มาใช้ในการศึกษา

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 78 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อปพร. จำนวน 14 คน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่สังกัดในศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล จำนวน 64 คน รวมทั้งสิ้น 78 คน การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล 1 คน หัวหน้าฝ่ายแผนและอำนวยการ 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ อปพร. 1 คน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อปพร. 2 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 2 คน ตัวแทนประชาชน 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

เดือน พฤษภาคม ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2567

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษา โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อใช้ประกอบการศึกษาปัญหาอุปสรรค และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทั้งหมด ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี (พ.ศ.2567–2569) จำนวน 14 คน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทั้งหมด ตามทะเบียนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่าย

พลเรือนจำนวน 64 คน รวมเป็น 78 คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน ด้านการปรับปรุงและพัฒนา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened Questionnaire)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Keys Informant) จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายแผนและอำนวยการ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ อปพร.จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อปพร. จำนวน 2 คน ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 1 คน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 2 คน และตัวแทนประชาชน จำนวน 1 คน

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน และด้านการปรับปรุงและพัฒนา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยทำ IOC (Index of Item Objective Congruence) หากข้อใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2) การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามเป็นรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

โดยใช้สูตร $IOC = \Sigma R/N$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

ΣR หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยคะแนนรายข้อที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง ข้อคำถามตรงหรือสอดคล้องกับนิยามตัวแปร

คะแนน 0 หมายถึง ข้อคำถามมีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจน

คะแนน -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับนิยามตัว

แปร

การกำหนดตัวเลือกของแบบสอบถาม ลักษณะตัวเลือกของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักของ ลิเคอร์ท (Likert) โดยผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบได้ 5 ระดับ สอดคล้องโดยใช้เกณฑ์การเลือกตอบและให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การแปลผล ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การแปลผล โดยใช้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยกำหนดช่วงชั้น ดังนี้ (Best, 1970 อ้างใน พรทิพย์ มานพคำ, 2562, น. 114)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง เป็นปัญหาอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง เป็นปัญหาอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง เป็นปัญหาอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง เป็นปัญหาอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง เป็นปัญหาอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ภายใต้หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA) ใน 4 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล

ด้านความคิดเห็น	(μ)	(σ)	แปลความหมาย
1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน	2.96	1.11	ปานกลาง
2) ด้านการปฏิบัติตามแผน	2.77	1.13	ปานกลาง
3) ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน	2.84	1.21	ปานกลาง
4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา	2.72	1.16	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	2.82	1.15	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาเป็นรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.96$ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศูนย์ อปพร.ขาดการจัดทำแผนการสรรหาบุคลากร เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ภัยพิบัติ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.20$ รองลงมาคือ ศูนย์ อปพร.ขาดการกำหนดแผนพัฒนาศักยภาพ อปพร.ในสังกัด ไว้เป็นขั้นตอน พร้อมกำหนดระยะเวลา และผู้เกี่ยวข้องตามแผนนั้น มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.01$ และลำดับสุดท้ายคือ ศูนย์ อปพร.ขาดการจัดทำแผนการฝึกซ้อมการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามความเสี่ยงของภัยในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.74$

2) ด้านการปฏิบัติตามแผน ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.77$ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ศูนย์ อปพร.ขาดการดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.94$ รองลงมาคือ ศูนย์ อปพร.ขาดการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดภัยให้แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.79$ และลำดับสุดท้ายคือ ศูนย์ อปพร.ขาดการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ อปพร.ตามกรอบระยะเวลา และผู้เกี่ยวข้องตามแผน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.65$

3) ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.84$ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ขาดการจัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันที ไว้ประจำศูนย์ อปพร. มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.97$ รองลงมาคือ ศูนย์ อปพร.ขาดการประเมินความล่าช้าของภัยและสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัยในชุมชน และ เมื่อเกิดสาธารณภัย อปพร.ไม่สามารถเผชิญเหตุและอพยพประชาชนตามแผนที่เตรียมไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ $\bar{x} = 2.85$ และลำดับสุดท้ายคือ ศูนย์ อปพร.ขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานทุกแผน ของอปพร.ทุกปี มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.69$

4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.72$ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ศูนย์ อปพร.ขาดการประชุมเพื่อถอดบทเรียนเมื่อเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.83$ รองลงมาคือ ศูนย์ อปพร.ไม่จัดทำทะเบียนคุมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และยังขาดการซ่อมบำรุงให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.76$ และลำดับสุดท้ายคือ ไม่มีการจัดตั้งฝ่ายต่าง ๆ ภายในศูนย์ อปพร.และคำสั่ง มอบหมายภารกิจผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรมีตัวตนเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.61$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีดังนี้

1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ผู้บริหารท้องถิ่นควรส่งเสริมการจัดทำบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของภาครัฐ เช่น อปพร. ให้เป็นไปตามอัตราที่เหมาะสมต่อจำนวนประชากร (ร้อยละ 2) และกำหนดแผนงาน งบประมาณในการฝึกอบรม

หลักสูตรจัดตั้ง อปพร. การฝึกอบรมทบทวน หรือการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ อปพร. คำนึงกับการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัย และปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารท้องถิ่นควรปรับแนวคิดว่าการส่งเสริมองค์กร อปพร.ให้เข้มแข็งเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อจัดตั้งงบประมาณเกี่ยวข้องกับ อปพร.ไว้แล้ว มักเกิดปัญหาการโอนงบประมาณไปตั้งจ่ายเป็นรายการอื่น เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่มีความจำเป็นน้อยกว่า หรือที่ฟังก์งบประมาณ และควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมเพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดภัยให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้แก่ประชาชนในการป้องกันภัยในรูปแบบต่าง ๆ และมีการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เหมาะสมกับภัยประจำถิ่น ฝึกปฏิบัติร่วมกับภาครัฐ เอกชน อาสาสมัครและผู้เกี่ยวข้องเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมผ่านการฝึกซ้อมอย่างเป็นประจำ

3) ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน ผู้บริหารท้องถิ่นควรมอบหมายเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อปพร. ร่วมกับคณะกรรมการประสานงาน อปพร.จัดเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันที ไว้ประจำศูนย์ อปพร. ซึ่งควรปฏิบัติให้เป็นภารกิจประจำ (SOP) และมีการมอบหมายบุคลากรปฏิบัติประจำเป็นวงรอบตรวจสอบความพร้อมของเครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันที มีการเตรียมความพร้อมของศูนย์ อปพร.ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ภัย ความเปราะบาง ความอ่อนแอ ศักยภาพ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการเตรียมรับสถานการณ์ภัย และมีการฝึกซ้อมการปฏิบัติเป็นประจำในหลายรูปแบบ ทั้งที่ต้องใช้งบประมาณ และไม่ใช้งบประมาณ เช่น การประชุมซักซ้อมความเข้าใจ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกซ้อมบนโต๊ะ การฝึกปฏิบัติเฉพาะหน้าที่ การฝึกปฏิบัติเสมือนจริง และรูปแบบอื่น ๆ

4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา เมื่อสาธารณภัยสิ้นสุดลงแล้ว ควรให้มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียนเฉพาะกลุ่มปฏิบัติทันทีหลังเสร็จสิ้นภารกิจ (Hotwash) และควรมีการถอดบทเรียนในภาพรวมขององค์กร อีกครั้ง เมื่อภารกิจแล้วเสร็จทั้งหมด (AAR)

7. อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 7.1 มีรายละเอียดดังนี้

7.1 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน จากผลการศึกษาด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน แม้ว่าค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.96$ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ ศูนย์ อปพร.ขาดการจัดทำแผนการสรรหาบุคลากร เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ภัยพิบัติ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 3.20$ อยู่ในระดับมาก แสดงว่าศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำแผนสรรหาบุคลากรให้สามารถเตรียมรับสถานการณ์ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตภพ ศุภพิสุทธิ์ และสุชุมวิทย์ ไสยโสภณ (2565) เรื่อง ยุทธศาสตร์งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่กล่าวว่า สภาพการณ์ดำเนินการ ยังขาดการดำเนินการเชิงรุก ขาดการวางแผนล่วงหน้า ขาดการกำหนดหน้าที่ชัดเจน และขาดการปรับปรุงการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม

ด้านการปฏิบัติตามแผน จากผลการศึกษาด้านการปฏิบัติตามแผน แม้ว่าค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.77$ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ศูนย์ อปพร.ขาดการดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.94$ แสดงว่า ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์วุฒิ อุปละ (2559) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของ สมชาย อุทัยประดิษฐ์ (2551) เรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลโนนธาตุ อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ที่กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ศูนย์อาสาสมัคร

ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลโนนธาตุ ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่

ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน จากผลการศึกษา ด้านการตรวจสอบหรือการประเมิน แม้ว่าค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.84$ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ขาดการจัดเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถใช้งานได้ทันที ไว้ประจำศูนย์ อปพร. มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.97$ แสดงว่า ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีความจำเป็นต้องจัดเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถใช้งานได้ทันที ไว้ประจำศูนย์ อปพร. สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรสิทธิ์ ภูกุดแก้ว (2552) เรื่อง การบริหารงานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เทศบาลตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ที่กล่าวว่า ปัญหาด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คือ การจัดเตรียมซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน อีกทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมีผู้ตอบให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการขาดพาหนะประจำศูนย์ อปพร. และขาดระบบสื่อสารที่รวดเร็ว ในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย แสดงให้เห็นว่า ศูนย์มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านพาหนะ และระบบสื่อสารรับสถานการณ์ภัยพิบัติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของ อรัญ อภิวงษ์งาม (2550) เรื่อง อุปสรรคการดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ที่กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคในด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น อุปกรณ์วิทยุสื่อสาร รถในการนำผู้ประสบภัยส่งโรงพยาบาล เรือท้องแบน เรือยาง

ด้านการปรับปรุงและพัฒนา จากผลการศึกษาด้านการปรับปรุงและพัฒนา แม้ว่าค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.72$ อยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ศูนย์ อปพร.ขาดการประชุมเพื่อถอดบทเรียนเมื่อเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 2.83$ แสดงว่า ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีความจำเป็นที่จะต้องจัดการประชุมเพื่อถอดบทเรียนเมื่อเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา การดำเนินงานของศูนย์ อปพร. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตภพ

ศุภพิสุทธิ์ และสุชุมวิทย์ ไสยโสภณ (2565) ได้ทำการศึกษา ยุทธศาสตร์งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่กล่าวว่า สภาพการณ์ดำเนินการ ยังขาดการดำเนินการเชิงรุก ขาดการวางแผนล่วงหน้า ขาดการกำหนดหน้าที่ชัดเจน และขาดการปรับปรุงการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมีผู้ตอบให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการประชุม จัดกิจกรรมพบปะ สัมผัสพูดคุยสร้างความสัมพันธ์อันดีของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย แสดงให้เห็นว่า ศูนย์มีความจำเป็นที่จะต้องมีการประชุม พบปะ สัมผัสพูดคุยสร้างความสัมพันธ์อันดีในกลุ่ม อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของ สมชาย อุทัยประดิษฐ์ (2551) ได้ทำการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนา ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนธาตุ อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ที่กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมพบปะสัมผัส ระหว่างผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี เกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม

อภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 7.2 มีรายละเอียดดังนี้

7.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ด้านการวางแผนการปฏิบัติ เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคการของศูนย์ อปพร. ด้านการวางแผนการปฏิบัติ คือขาดแผนการสรรหาบุคลากร เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ภัยพิบัติ และควรส่งเสริมการจัดหาบุคลากร อปพร. ให้เป็นไปตามอัตราร้อยละ 2 ต่อประชากร ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้ผู้บริหาร อบต.ศรีดอนมูล จัดทำหรือทบทวนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูล พ.ศ.2564 – 2570 เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่ควรปรากฏในแผนดังกล่าว ดังนี้

1) สถานการณ์และแนวโน้มของสาธารณภัยในพื้นที่ ประกอบด้วย ขอบเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ ปฏิทินสาธารณภัยประจำปี ความเสี่ยงจากสาธารณภัยในพื้นที่ ประเภทของสาธารณภัยที่เคยเกิดขึ้นในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงบทเรียนการจัดการ ความเสี่ยงที่ผ่านมา

2) นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย นโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ นโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูล วิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายของผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยในพื้นที่ แผนงาน/โครงการ ตัวชี้วัดความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย แหล่งเงินงบประมาณและวิธีการบริหารงบประมาณของศูนย์ อปพร. ศรีดอนมูล

3) หลักการจัดการความเสี่ยง ประกอบด้วย อัตรากำลัง บทบาท อำนาจหน้าที่และแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นอย่างบูรณาการ อุปกรณ์ที่สำคัญในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ระบุผู้รับผิดชอบและวิธีตรวจสอบอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ การประเมินและกำหนดระดับความเสี่ยงด้านสาธารณภัย กลไกการจัดการ

4) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย รวมไปถึงการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการไปสู่การปฏิบัติให้คุ้มค่าต้องงบประมาณที่ได้รับ

5) การติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย การติดตามและประเมินผล การทบทวนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูล

ด้านการปฏิบัติตามแผน เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคการของศูนย์ อปพร. ด้านการปฏิบัติตามแผน คือ ขาดการดำเนินงานตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณ จากการศึกษาพบว่า มีการโอนงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับ อปพร. ไปดำเนินการโครงการอื่น ดังนั้น ควรสนับสนุนและควบคุมการนำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูลไปสู่การปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อบริหารจัดการศูนย์ อปพร. ของ อบต.ศรีดอนมูล ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สนับสนุนการนำหลักทางวิชาการไปปฏิบัติให้เกิดประสพผลสำเร็จตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ บริหารงบประมาณตามแผนงาน/โครงการอย่างคุ้มค่าก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและลดกระทบหรือความเสี่ยงด้านสาธารณภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ด้านการตรวจสอบหรือประเมิน เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคการของศูนย์ อปพร. ด้านการตรวจสอบหรือประเมิน คือ ขาดการจัดเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันที วั้ประจำศูนย์ อปพร. ดังนั้น ควรดำเนินการจัดซื้ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้พร้อมและ

จัดการอบรมการใช้อุปกรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด รวมถึงตรวจเช็คอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูล กำหนด ทั้งนี้ การเตรียมอุปกรณ์และการตรวจเช็คอุปกรณ์ให้ปฏิบัติเป็นภารกิจประจำ (SOP) โดยศูนย์ อปพร. ต้องดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูลเป็นประจำทุกปี เพื่อจัดทำรายงานผลเสนอผู้บริหารท้องถิ่นทราบ รวมไปถึงกำหนดให้ทบทวนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูล ให้ทันต่อสถานการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้นหรือเกิดเหตุเร่งด่วนที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยดังกล่าว

ด้านการปรับปรุงและพัฒนา เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคการของศูนย์ อปพร. ด้านการปรับปรุงและพัฒนา คือ ขาดการประชุมเพื่อถอดบทเรียนเมื่อเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ ดังนั้น ควรจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อกำหนดปฏิทินการฝึกทบทวนทักษะที่จำเป็นหรือความสามารถที่พึงประสงค์ของบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรเพื่อการพัฒนา (OD) รวมไปถึงการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการถอดบทเรียนเฉพาะกลุ่มหลังเสร็จสิ้นภารกิจทันที (Hotwash) และถอดบทเรียนในภาพรวมศูนย์ อปพร. อีกครั้งเมื่อแล้วเสร็จทั้งหมด (AAR) หรือระบุรายละเอียดดังกล่าวลงในแผนป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยของ อบต.ศรีดอนมูล เพื่อให้เกิดความสะดวกและสามารถทบทวนปรับปรุงแผนดังกล่าวในคราวเดียว

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

8.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรให้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พิจารณาและประยุกต์ใช้ผลการศึกษาในการกำหนดนโยบาย และใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเปรียบเทียบผลการประเมินแต่ละด้าน สำหรับนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการบริหารงานต่อไป

8.2.2 ควรศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2566). ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9787
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2564). ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรม อปพร. และหลักสูตรการฝึกอบรมทบทวน อปพร. สืบค้นจาก <https://www.disaster.go.th/knowledge-center?id=dpm4>
- กระทรวงมหาดไทย ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลาง.(2549). หนังสือศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกลาง ที่ 0620.2/ว4106 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2549 เรื่อง หลักสูตรการฝึกอบรมทบทวน อปพร. สืบค้นจาก <https://www.disaster.go.th/knowledge-center?id=dpm4>
- กฤตภาพ ศุภพิสุทธิ์ และสุขุมวิทย์ ไสยโสภณ. (2565). ยุทธศาสตร์งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 9(2), 411-422.
- จิรนนท์ พุทธา และจำลอง โพธิ์บุญ. (2561). การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารเกษมบัณฑิต, 19(1), 31-44.
- พงค์วุฒิ อุปละ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11(3), 65-84.
- พรทิพย์ มานพคำ. (2562). การประเมินผลการจัดบริการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 13(2), 105-121.

- สมชาย อุทัยประดิษฐ์. (2551). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาทักษะการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนธาตุ. รายงานการศึกษาอิสระ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรสิทธิ์ ภูเก็ตแก้ว. (2552). การบริหารงานของศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เทศบาลตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย. (2564). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2564-2570. สืบค้นจาก <https://www.disaster.go.th/knowledge-center?id=dpm4>
- องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล. (2565). สถิติข้อมูลการเกิดภัยที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2561-2564 (อัดสำเนา). เชียงราย: องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนมูล.
- อรัญ อภิวงศ์งาม. (2550). อุปสรรคการดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเทศบาลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาษาอังกฤษ

- Deming, W. E. (2004). *Plan Do Check Act (PDCA)*. Retrieved From <http://www.mycoted.com/creativity/techniques/pdca.php>